

Néhány növényvédő szer hatása a gyümölcsösökben található fekete laposfejű szú (*Capnodis tenebrionis* (L.)) imágóira

Автор(и): гл. ас. д-р Мария Христовова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; доц. д-р Мариета Нешева, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; главен експерт Даниела Ангелова, Институт по овощарство – Пловдив, Селскостопанска академия, София; гл.експерт Лейда Тодорова, Институт по овощарство – Пловдив, ССА

Дата: 12.03.2026 *Брой:* 3/2026

Összefoglaló

A Fekete Gyökértok-fúró országszerte elterjedt, és komoly károkat okoz a csonthéjasokon és néhány almatermésű gyümölcsfajtán. Az elmúlt években a kártevő egyedsűrűségének növekedése figyelhető meg, ami sürgős intézkedések megtételét igényli a sűrűségének és az általa okozott károknak a korlátozására.

A Fekete Gyökértok-fúró (*Capnodis tenebrionis*) a csonthéjas gyümölcsfajok egyik legveszélyesebb kártevője. A faj számos európai országban elterjedt, és évente komoly károkat okoz. A mediterrán régióban elsősorban a rózsafélék (Rosaceae) családjába tartozó termesztett és vad fa- és cserjefajokat támadja meg (Marannino és de Lillo, 2007).

Bulgáriában 1951 és 1955 között a kártevő felelős volt 40 000 fa pusztulásáért egyetlen körzetben. Ez sürgős tanulmányozást tett szükségessé a biológiájáról és a védekezési lehetőségekről a kártevő terjedésének és kárainak korlátozása érdekében. Hazánkban a faj két év alatt egy nemzedéket fejleszt, és különböző korú lárvaként a károsítás helyén, bábként a károsított gyökerekben lévő járatok végén lévő bábkamrában, valamint imágóként a talajban telel át (Kaitazov, 1958; Ben-Yehuda et al., 2000). Kárt mind az imágók, mind a lárvák okoznak, de a legnagyobb gazdasági jelentőségű kárt a lárvák okozzák. Az imágók a fiatal hajtások rügyeit és a levélnyeleket rágják, ami levélhulláshoz vezet (1. és 2. ábra).

1. és 2. ábra. Fekete Gyökértok-fúró imágó (balra) és a kártétel (jobbra)

A lárvák a gyökereket támadják meg, járatokat és folyosókat rágnak, és elpusztítják a fa kambiumrétegét (3. és 4. ábra). A megtámadott fák szárazsági stressz és nedvességhiány jeleit mutatják, később pedig kiszáradnak (Özyurt Koçakoğlu et al., 2020).

3. és 4. ábra. Lárva és gyökérkárosítás (balra) és báb a gyökér tövénél (jobbra)

A 2024-2025-ös időszakban számos megfigyelést végeztek a Plovdiv régióban a kártevő megjelenésével, egyedsűrűségével, valamint néhány védekezési intézkedés tesztelésével kapcsolatban.

2025-ben, szántóföldi körülmények között, a plovdivi környéki szilvásokban több vegyi hatóanyagot teszteltek a Fekete Gyökértok-fúró imágók elleni védekezésre. A nyári hónapokban több növényvédő szer (deltametrin, acetamiprid, klórantraniliprol, lambda-cihalotrin, eszfenvalerát és tau-fluvalinát) biológiai hatékonyságát tanulmányozták. Az összes terméket a gyártó cégek által ajánlott koncentrációban tesztelték. Az imágók kezelése után az eredményeket 24 órával, valamint a kezelést követő 3., 5., 7. és 9. napon rögzítették.

A tesztelt termékek gyenge biológiai hatékonyságot mutattak a Fekete Gyökértok-fúró imágók ellen, mivel a legmagasabb egyedhalálozási arány csak 30%-ot ért el (klórantraniliprol és lambda-cihalotrin). További két hatóanyag esetén 20%-os halálozást rögzítettek (tau-fluvalinát és acetamiprid), a többinél pedig ez az arány 20% alatt volt.

A tesztelt hatóanyagok alacsony toxicitása azzal magyarázható, hogy ezek a termékek a gyümölcstermesztésben a leggyakrabban használtak közé tartoznak számos gyümölcsstermő növény kártevője ellen. Széleskörű felhasználásuk a kártevők rezisztenciájának kialakulásához vezet, beleértve a Fekete Gyökértok-fúrót is.

Ajánlasként, azokban a ültetvényekben, ahol az első imágók megjelentek vagy a sűrűség nagyon alacsony, alkalmazható a klórantraniliprol és a lambda-cihalotrin kezelése. Azonban a magas kártevősűrűségű ültetvényekben ezen hatóanyagok külön-külön történő alkalmazásának hatékonysága az imágók elleni védekezésben nem lesz kielégítő.

Hivatkozások

1. Marannino, P., & de Lillo, E. (2007, január). *Capnodis tenebrionis* (L. 1758)(Coleoptera: Buprestidae): morphology and behaviour of the neonate larvae, and soil humidity effects on the egg eclosion. In *Annales de la Société entomologique de France* (Vol. 43, No. 2, pp. 145-154). Taylor & Francis Group.
2. Kaitazov, A. (1958). *Capnodis tenebrionis* L. Bionomics and measure for control.
3. Özyurt Koçakoğlu, N., Candan, S., & Çağlar, Ü. (2020). Histomorphology of the adult digestive tract of *Capnodis tenebrionis* (L. 1758)(Coleoptera, Buprestidae). *Microscopy and Microanalysis*, 26(6), 1245-1254.
4. Ben-Yehuda, S., Assael, F., & Mendel, Z. (2000). Improved chemical control of *Capnodis tenebrionis* and *C. carbonaria* in stone-fruit plantations in Israel. *Phytoparasitica*, 28(1), 27-41.

* *Ez a cikk a "Tudomány és gyakorlat a növényvédelemben" című szeminárium része, amelyet 2026. február 19-én tartottak az AGRA 2026 Nemzetközi Mezőgazdasági Kiállításon*